N°. 12. Donderdag 21 Maart 1918. 18de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST"; TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Herdenking Stichting „Boedi-Oetomo"

bij gelegenheid van haar tienjarig bestaan 1908 - 20 Mei - 1918.

—o—

Gaarne geven wij bekendheid aan het volgende door ons ontvangen rondschrijven:

Javaansche Kunstavond.

Ondergeteekenden, door een groep Javanen hier te lande gemachtigd tot voorbereiding en uitvoering van het plan ter herdenking van het tienjarig bestaan der Vereeniging ,,*Boedi-Oetomo*'' op Java, stellen zich voor, om den 20en Mei a.s. een avond aan Javaansche kunst te wijden.

Deze kunstavond zal slechts toegankelijk zijn voor hen, die een bijdrage ad ƒ 1.50 gegeven hebben.

Ingeval gij voor dezen intiemen kunstavond een toegangsbewijs mocht wenschen, wordt u beleefd verzocht, bijgaand biljet *vóór 1 April a.s.* ingevuld terug te zenden.

De toegangskaarten zullen, na ontvangst van een postwissel ad ƒ 1.50, door de feest-commissie aan de resp. inschrijvers worden toegezonden.

De Herdenkings-Commissie:
SOORJO POETRO, *Voorzitter.*
TJOKRO ADI SOERJO, *Penningm.*
SOERJO MIHARDJO, *Secretaris.*

Adres van de Herdenkings-Commissie:
Havenstraat 7a, Delft.

Ons Achttien-jarig Bestaan.

Als dit nummer verschijnt, is het juist achttien jaren geleden, dat op 20 Maart 1900 *Het Koloniaal Weekblad* werd opgericht door wijlen kolonel G. E. V. L. van Zuylen en eenige medestanders, die te zamen de Redactie-Commissie vormden.

De Vereeniging ,,Oost en West'' mag met eenige voldoening terugzien op dit haar werk. Ons orgaan slaat het r e c o r d wat betreft den levensduur der in Nederland verschenen weekbladen, uitsluitend aan koloniale belangen gewijd en in dien tijd is ons motto: ,,*Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch Belang*'' meer en meer doorgedrongen tot de massa van ons volk. Meer en meer komen in Ned.-Indië instellingen tot stand in het belang van ontwikkeling en opheffing der Inlanders. Dit getuigen ook de ondervolgende kiekjes.*)

De nieuwe Kartinischool ,,Kenjo Pinardi" te Toeloengagong.

*) Ontleend aan het ,,Weekblad van Indië''. Red.-Comm.

De Jaarbeurs en de Koloniën.

Nu de jaarbeurs achter den rug is, zou ik gaarne enkele regels daaraan willen wijden in verband met het Koloniale paviljoen.

Op den voorgrond wil ik brengen het verrassende en bemoedigende verschijnsel dat de belangstelling in het Koloniale paviljoen zeer groot was. Zoo groot, dat drommen belangstellenden rijen dik geschaard stonden om een beurt te krijgen. Bij geen ander paviljoen of andere toonkamer heb ik zoovelen zien wachten om binnen te komen.

Dan was de ligging ook gunstig. Onmiddellijk na binnenkomen op deze jaarbeurs op Vredenburg, stond men voor 't Koloniale paviljoen. Men behoefde niet te zoeken, doch het nette paviljoen, waarin het Departement van Koloniën en het Koloniaal Instituut te Amsterdam hun inzendingen hadden ondergebracht, lokte tot bezoek uit.

De praktijk heeft ongetwijfeld aan de leiders doen zien, welke verbeteringen bij een volgende jaarbeurs wenschelijk zijn. En dat is in de eerste plaats: meer ruimte en een grooter gebouw. Dan zal men het publiek meer bevredigen en zullen de inzendingen meer tot hun recht komen.

De personen, die de leiding hadden en aan het hoofd stonden van de afdeelingen van *'t Dep. van Koloniën* en van het *Kol. Instituut* hebben een zware taak en een vermoeienden arbeid gehad.

M. i. zoude het paviljoen in beteekenis winnen, wanneer hun veelomvattende werkzaamheden werden verlicht, door meer personen, die het publiek konden inlichten omtrent Oost- en West-Indische inzendingen en door korte verklaringen en toelichtingen de verschillende inzendingen verduidelijken. Immers, naast de waarneming door eigen aanschouwing, wordt het tentoongestelde zooveel duidelijker door het gesproken woord. Dan leeft het op. Enkele deskundige Oost- en West-Indische ambtenaren zouden hiervoor ongetwijfeld door het Dep. van Koloniën beschikbaar worden gevonden.

Door meer ruimte, is duidelijker afscheiding van Oost en West ook mogelijk. Eene verzameling platen of foto's zou bovendien de tentoonstelling verhoogen en een blik geven op land en volk, al lag er in de leeskamer een verzameling geïllustreerde werken over beide Koloniën. Het opschrift ,,leeskamer'' ware ook niet overbodig.

Behalve de overichtskaart van Suriname, geeft een andere kaart de belangrijkheid van de West-Indische Koloniën aan ten opzichte van Nederlandsche handelssteunpunten in de Caraïbische zee. Het handelsverkeer van Suriname en Curaçao, voor een waarde van 60 millioen gulden 's jaars — van Ned.-Oost-Indië een milliard bedragende, blijkt uit een mededeeling aan den wand.

Van West-Indië kon het tentoongestelde uitgebreider zijn. Wij zagen enkele fraaie stukken Surinaamsch hout, doch misten voorwerpen er van vervaardigd. Dit zelfde geldt van ,,*Boeatan*'' Heulstraat 17, Den Haag, waar men ternauwernood iets uit Suriname vindt. De vereeniging ,,Huisarbeid'' in Suriname heeft reeds veel op dit gebied tot stand gebracht. Nu zoeke men samenwerking.*)

Er is op bescheiden en op waardige wijze reclame voor de Koloniën gemaakt. Niet alleen was het doel dat handelaren verbindingen zouden aanknoopen en inlichtingen verkrijgen op handelsgebied, doch ook om voortbrengselen en nijverheid der koloniën ten toon te stellen. Door ruimer behuizing en uitbreiding van het tentoongestelde, zou dit laatste nog meer beantwoorden.

Over reclame sprekende komt ons voor den geest hetgeen de Engelsche koloniën op dat gebied verrichten. Zoo lezen wij in bladen met de laatste mail uit Britsch-Guyana ontvangen, dat in die kolonie rolprenten zijn vervaardigd van landbouw, handel en nijverheid, van reizen in 't binnenland, van de hoofdplaats Georgetown en omgeving, kortom van land en volk, om in het moederland dienst te doen. Deze rolprent is 6737 Eng. voet lang. Er zijn 4 dubbel-stellen en de kosten bedroegen doll. 2050. Zou zulks in onze koloniën niet kunnen worden nagevolgd en aldus de kennis verspreid over Oost- en West-Indië? Een aantrekkingspunt voor een volgende jaarbeurs!

Ten slotte vermelden wij nog de uitgaven door het Dep. van Koloniën van een geschrift: ,,Gegevens omtrent handel, nijverheid enz. van de koloniën Suriname en Curaçao'', ter gelegenheid van de tweede jaarbeurs te Utrecht in 1918'', alsmede van een ander: ,,De beteekenis van Nederlandsch Oost-Indië voor de Nederlandsche nijverheid'', kosteloos in het Koloniale paviljoen verkrijgbaar gesteld en bevattende waardevolle gegevens en cijfers.

Vol vertrouwen mag gerust worden gezegd: tot volgend jaar.

's-Gravenhage, 15 Maart 1918.

FRED. OUDSCHANS DENTZ.

*) Deze heeft reeds van den beginne af aan bestaan, doch de tijdsomstandigheden zijn oorzaak, dat er geen nieuwe toevoer plaats heeft.

Red.-Comm.

Uit een brief van de Batak-landen:

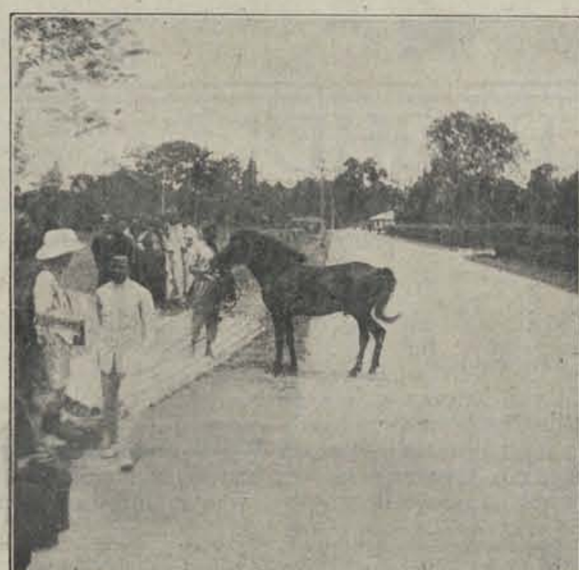
,,Wij brachten een drietal dagen te Kaban Djahé door. Het ligt hoog in het gebergte. Heerlijk koud is het er; een genot om het eens niet warm te hebben! Mooie tochten hebben we van daaruit met de auto gedaan, o.a. naar Kota Tjané, een garnizoensplaatsje dat $3\frac{1}{2}$ uur verder ligt, met de auto. Het behoort tot Atjeh, aan het eind van den verbindingsweg.

Een pretje om daar te moeten wonen! Toen we halverwege waren, hoorden we, dat er twee dagen te voren een paar schildwachten waren aangevallen, waarvan één gestorven is en een andere zwaar gewond was. Het heet dan, dat die lui levensmoe zijn, maar zelfmoord plegen, dat mag niet, daarom vallen ze maar iemand van de ,,Compenie'' aan, dan weten ze vooruit, dat ze dadelijk neergelegd worden. Gezellige lui zijn die bruine broeders!

Het is een mooie tocht er heen, steeds langs afgronden, stijgend en dalend. In een batakkampong waren ze juist aan het voeren van de varkens, doie overal gewoon vrij rondliepen. Ik bleef op een eerbiedigen afstand, het was niet uit te houden van de vieze lucht. De Batakkers zijn zoo'n in-smerig en lui volk.

Te Kaban-Djahé woont nog de meest beruchte Batak-vorst (Libajah = vorst in het Bataksch), Pa Mulga. Die heeft de Compenie heel wat last bezorgd. Hij is een oude man met een echt haviksgezicht en een paar geweldige oogen in zijn hoofd. Een luguber type, die heel wat op zijn geweten heeft, en nu nog niet voor een kleintje vervaard is. Wij hebben hem in zijn kampong bezocht, en een heelen boom met hem opgezet. Zoo'n Batak-kampong is wel aardig om te zien, maar zoo vies, zoo vies!

Bijgaand kiekje is te Kaban Djahé zelf genomen,

De hoofdweg te Kaban-Djahé.

— ,,den hoofdweg'' kan men het noemen. Er liggen aan: de Controleurs-woning met het kantoor, de pasanggrahan, de zendelingenwoning. Op het paardje, dat er op staat, had ik mijn zinnen gezet, — maar, zooals van Alphen zegt:

Al had ik mijn geld ook driemaal nageteld,
ik had te weinig om het lieve dier te koopen.

Het was zoo'n mooie, fijn gebouwde Batakker''.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Huishuren.

Er is tegenwoordig schier geen plaats in Indië, of er heerscht huizennood, met het natuurlijk gevolg daarvan, dat n.l. de huren ongemeen worden omhoog gedreven, waardoor iedereen in meerdere of mindere mate lijdt, doch waaronder de kleine ambtenaar werkelijk gebukt gaat.

Dit is ingezien door den burgemeester van Batavia, die aan den Raad een staat overgelegd heeft, waaruit blijkt, wat de departementsambtenaren voor huren betalen.

Voor 21 ambtenaren met een bezoldiging tot *f* 50 beliepen de huren van 6—50 pct. van het salaris met een gemiddelde van 28.5 pct.

Voor 72 ambt. met *f* 50 tot *f* 100 tractement waren de cijfers 6—55 pct., gemiddeld 21,6 pct.

Voor	208 ambt.	van f 100.—	tot f 200.—	van 6—55 pCt.;	gemidd.	20.8	pCt.
„	169 „	„ „ 200.—	„ „ 300.—	„ 6—45 „	„	20.1	„
„	63 „	„ „ 300.—	„ „ 400.—	„ 6—35 „	„	19.6	„
„	77 „	„ „ 400.—	„ „ 600.—	„ 1-5 tot 30 „	„	17.5	„
„	39 „	„ „ 600.—	en daarboven	„ 6—35 „	„	16.8	„

Van de 649 ambtenaren betaalden er 48 van 6—10 pct.; 136 van 11—15 pct.; 216 van 16—20 pct.; 107 van 21—25 pct.; 78 van 26—30 pct.; 33 van 31—35 pct.; 11 van 36—40 pct.; 6 van 41—45 pct.; 6 van 46—50 pct.; 7 van 51—55 pct. en 1 slechts van 1—5 pct. van hun salaris voor huur met een gemiddelde van 20.2 pct.

Hieruit blijkt, dat de huren het meest drukken op de ambtenaren met een kleine bezoldiging.

En juist voor deze categorie van ambtenaren wordt het minst gebouwd; het schijnt meer te loonen om huizen te bouwen van *f* 100 huur, die grif weggaan, maar — volgens den heer L. in „De *Indiër* — is dit een verkeerd verschijnsel, „huizen van een honderd gulden zijn die over het algemeen niet waard en men betaalt hier abnormaal hooge huren, ook in die groepen, voor weinig comfort.” Vergelijkt men deze met die van huizen in andere landen, dan valt de vergelijking in het nadeel van ons uit.

De gemeente zal goed doen de bouwerij van huizen beneden de *f* 100 aan te moedigen. Te Semarang heeft het stelsel van erfpacht van gronden en de hulp van groote aannemers den stoot gegeven aan het eigen bouwen. Het krachtigst zal er gewerkt kunnen worden door coöperatie, mits voldoende terreinen beschikbaar gesteld worden met meerdere aantrekkelijkheid dan Gondangdia oplevert, waar de kleinere huisjes als het ware tegen elkander aangeplakt zijn, wat niet bevorderlijk is aan het eigen bouwen en aan de populariteit van een nieuwe buurt. Door smaakvollen parkaanleg zorge men het terrein aanlokkelijk te maken.

„Wat gewenscht en verkregen wordt voor degenen, die over de honderd gulden kunnen verwonen, kan zeker evengoed voor kleinere huren.”

Inlandsche Industrie.

Hebben we reeds herhaaldelijk gewezen op den opbloei van reeds bestaande takken van industrie of op de vestiging van geheel nieuwe, de *Loc.* wijst er op, dat aan de diamant-industrie te weinig aandacht wordt geschonken. En toch is M a r t a p o e r a sedert eeuwen bekend om haar diamantslijperijen, die echter onder den oorlog zoodanig te lijden hebben, dat er nog slechts één werkt met de helft van het normale personeel. Verdienen in normale tijden 3 à 4000 man hun bordje rijst in de diamantslijperijen of aanverwante bedrijven, nu zijn er nog slechts een 200 slijpers aan het werk.

Dat de oorlog zoo'n grooten invloed heeft op deze industrie, vindt zijn oorzaak in het feit, dat de mindere kwaliteit diamant uit Zuid-Afrika op Borneo geslepen wordt, om daarna als Borneo-diamanten de wereld in te gaan.

Gewoonlijk wordt de Z.-Afrika-diamant te S o e r a b a j a aangevoerd en gaat daar in handen van Arabieren over, die voor het vervoer naar M a r t a p o e r a zorgen. Een eigenaardigheid van deze industrie is, dat ze geheel onder leiding staat van Arabieren en Maleiers en, al zijn de slijperijen niet zoo modern ingericht als die in Europa, toch dient men de vakkennis van de Inlandsche leiders te prijzen, temeer als men weet, dat alle voor de slijperij benoodigde gereedschappen, als slijpschijven, enz. onder hun leiding gemaakt worden. Over het algemeen ziet het afgeleverde werk er goed uit en men treft soms steenen aan, welke bepaald mooi geslepen zijn. De belangrijkste diamantgronden vindt men in de omgeving van de 10 K.M. van M a r t a p o e r a gelegen kampong T j e m p a k a, welke langs een door mooi heuvelterrein loopenden weg vanuit eerstgenoemde plaats te bereiken is.

Daar de Inlanders, die voor het oogenblik geen werk in de slijperijen vinden, zich voor het grootste deel zijn gaan toeleggen op het planten van rubber òf voor zich zelf òf voor een ander, bieden reeds tal van rubberboomen eenige afwisseling aan het oog, zoodat het iedereen, die eenige dagen te Bandjermasin moet verblijven, is aan te raden een uitstapje naar die streken te maken, hetzij per auto langs de mooie wegen dan wel met een klein rivierstoomertje langs de rivier, welke laatste wijze van reizen echter heel wat meer tijd in beslag neemt.

In het Laboratorium der Suikerschool van den Suikerbond.

Verloren millioenen en een schrede op den weg ter verbetering.

In het *Soer. Hbl.* deelt D e G. een en ander mee over de rubbercultuur in P a l e m b a n g, die van betrekkelijk zeer recenten datum is. De oudste bevolkingsaanplantingen zijn van 1908 en

1909, terwijl ongeveer medio 1912 de eerste tuinen werden aangetapt.

Ofschoon na 1909 „het aanplanten van de eenig zaligmakende Hevea Brasiliensis in sommige streken van Palembang fanatiek ter hand genomen" werd, vooral in het gebied van Kommering en Ogan, is echter slechts in de laatste drie jaren op de beplantingen eenige contrôle uitgeoefend en daaromtrent voorlichting gegeven.

„Voordien werd hier het katoen-stokpaardje bereden op zoodanige wijze, dat het werkelijke volksbelang bij de teelt van Palembang-katoen naar de maan geholpen werd tengevolge van den dwang tot aanplant van vreemde soorten.

Terwijl de landbouw-adviseur zijn tijd moest verknoeien met hopelooze katoenproeven zonder practisch belang, bleven de practische belangen van de bevolking in zake degelijker cultures voor dit klimaat, in handen van B. B., welker ambtenaren, behoudens gunstige uitzondering, absoluut iedere eigenschap missen, noodig om leiding aan den landbouw te geven."

Te verwonderen is het dan ook niet, dat bij de bevolkingscultuur alle ongunstige factoren vereenigd teruggevonden worden. Niet alleen ontbreekt regelmaat bij den aanplant, maar ook wordt het plantverband te nauw genomen. Daarenboven laat het onderhoud der meeste tuinen veel te wenschen over; de vervuiling der boomen is oorzaak, dat het vaak twee, drie jaren langer duurt, eer het stadium van tapbaarheid bereikt is. Een andere nadeelige factor is het gebrek aan goed plantmateriaal.

De van uit de Straits ingevoerde zaden zijn voor een groot deel voos, het overschot weinig kiemkrachtig.

„Aanteekening verdient, dat in de twee laatste seizoenen de landbouwadviseur, de heer van Setten, er in slaagde, na zeer veel moeite, ettelijke duizenden zaden te plaatsen onder de bevolking, welke zaden afkomstig waren van de gouv. rubberonderneming Vada nabij Tjiandjoer, uit tuinen, welke reeds eenige selectie hadden ondergaan."

Een deel der zaden wordt in den handel gebracht, uitgestrooid in kistjes met aarde of zaagsel gevuld. De kistjes zijn echter dikwijls niet diep genoeg om de ontwikkeling van den penwortel niet te belemmeren, welke ontwikkeling gelijken tred houdt met den snellen groei van het stammetje, zoodat, wanneer de eerste groene blaadjes zich aan de stengeltjes ontplooien, het penworteltje den bodem reeds bereikt heeft en zich kurketrekkervormig kronkelt.

Wel heeft men van bestuurswege een ethische poging gedaan om de handelaren in zaailingen te overtuigen van de schade, welke ze den landbouw toebrengen, maar zonder voldoende contrôle, strafbedreiging en uitvoering dier bedreiging zal die poging niet veel uitwerking hebben, daar het voor hen geen belang heeft, of er goede aanplantingen tot stand komen.

Er is door dr. van Breda de Haan en den schrijver in het *Soer. Hbl.* gewezen op het gebrek aan voorlichting bij cultuur en bereiding van de Para-rubber.

„Er is gewezen op het verloren gaan van millioenen voor de bevolking en tonnen voor de schatkist."

„Er is gewezen op het gevaar, dat met de vervolmaking van de bereidingsmethoden op de Europeesche ondernemingen en toeneming der productie daar, het inlandsche stinkproduct kans loopt geheel van de markt te worden verdrongen."

Te Buitenzorg schijnt men eindelijk van dat gevaar doordrongen te zijn en nu is een Eur. leider voor de bevolkingsrubbercultuur in dienst gesteld met de noodige mantri's, welke onder zijn leiding de rubberstreken zullen doortrekken en voorlichting geven.

Een andere stap in de goede richting is de totstandkoming van een kongsi tot stichting van fabrieken, waar de latex uit de tuinen volgens de regelen der kunst verwerkt zal worden tot marktbaar product.

De eerste kongsi is tot stand gekomen te Tjempaka in het Kommeringgebied, waar ten deele met behulp van de Palembangsche Volksbank een kapitaal bijeengebracht is van tien mille.

Al is het voor de betrokken gebiedsdeelen een verheugend feit, dat de regeering meer practische belangstelling gaat toonen voor de rubbercultuur, te wenschen ware het, dat de zorg der regeering zich ook uitstrekte over Djambi, waar de uitbuiting der boomen gepaard gaat aan de meest ergerlijke vernieling. Waar de eerste schrede gezet is op den weg tot kapitaalvorming van menig kleinen man door het streven naar economische behandeling der aanplantingen van Hevea Brasiliensis, vestigt de schrijver ook nog eens de aandacht op Ficus Elastica-aanplantingen, die toch ook kunnen bijdragen tot de algemeene welvaart.

Suriname.

Dat de Koloniale Staten een verordening hebben goedgekeurd, die het mogelijk maakt leegloopers tot landbouwarbeid te dwingen, hebben wij in ons vorig nummer meegedeeld.

Tot troost van heeren- en dames-leegloopers in Suriname moge dienen dat, volgens een telegram uit New York aan de „Times" — zie „De Telegraaf" van 11 Maart — de Staat New Yersey onlangs een regeling heeft aangenomen, bekend als de „Werk of bromwet", volgens welke *iedereen* verplicht is gedurende den oorlog te werken op straffe van naar de gevangenis te verhuizen.

* * *

Zij, die de meening verkondigen dat het Nederlandsche Koloniale rijk te groot is en gaarne zouden zien dat de West-Indische koloniën aan de Vereenigde Staten verkocht werden, mogen wel kennis nemen van het volgende telegram in de N. R. Ct. van 14 Maart, Avondbl. C.:

KEULEN, 14 Maart. (Part.) De staatssecretaris voor koloniën sprak gisteren in vergaderingen voor een talrijk publiek over de Duitsche koloniale oorlogsdoeleinden. Hij zeide onder meer: Een duurzame vrede zal alleen dan mogelijk zijn, indien er met de koloniale noodzakelijkheden van Duitschland beter rekening gehouden wordt, dan dit bij vroegere verdeeling van koloniaal bezit het geval geweest is. Bij die vroegere verdeeling had Duitschland zich met een klein verbrokkeld koloniaal bezit moeten vergenoegen, terwijl andere en kleinere naties overgroot koloniaal bezit hadden, hetwelk zij niet in staat waren te omvatten en aan het algemeen belang dienstbaar te maken. Uit deze wanverhoudingen moest wel een gespannen economischen toestand voortkomen, die een struikelblok was voor een vreedzaam naast elkander leven der volkeren. Deze toestand van economische en politieke spanning kan alleen voorkomen worden, wanneer na den oorlog een andere verdeeling van koloniaal bezit plaats vindt naar een rechtvaardigen maatstaf, die ook met de behoeften van Duitschland rekening houdt.

* * *

In hetzelfde nummer van de N. R. Ct., Avondbl. B., lezen wij het volgende:

De Norddeutsche Allgemeine Zeitung geeft een artikel weer, door een Amerikaansch rechtsgeleerde in de New York Times geschreven. Daarin betoogt deze, dat de mogelijkheid moet worden uitgeschakeld, dat een der West-Indische eilanden na den oorlog als aanvalsbasis tegen Noord- of Zuid-Amerika wordt gebruikt. Ze zijn z.i. voor de Europeesche rijken bijna

nog slechts als kolenstations en werven van belang. Derhalve pleit hij voor afstand daarvan aan de Vereenigde Staten.

Het Duitsche blad teekent daarbij aan, dat de schrijver daarmee opkomt voor het maken van de Caraibische zee tot een Amerikaansche binnenzee en voor het slaan van een brug naar Zuid-Amerika, hetgeen met de aanhechting van Cuba al begonnen is. Verder wijst de Norddeutsche er op, dat de Amerikaansche jurist meest in het algemeen van Europeesche mogendheden spreekt, Engeland alleen noemt als hij daar niet buiten kan, maar de andere belanghebbenden, o.a. Nederland, verwaarloost.

De Amerikaan zegt nog, dat alleen onverantwoordelijke drijvers beweren, dat de Vereenigde Staten in dezen oorlog volstrekt geen voordeel najagen.

Ten slotte vertelt de Nordd. Allg. Ztg. van twee Amerikaansche hoogleeraren, die eveneens aandrongen op het verwerven van geheel West-Indië, om dat heele gebied tot een louter Amerikaansche invloedssfeer te maken.

* * *

Een krachtig woord tegen het denkbeeld van verkoop onzer W.-I. koloniën spreekt *Mr. C. F. Schoch* in de *„Provinciale Groninger Courant”* van 9 Maart in een artikel onder het hoofd *„West-Indische voorén tegenspoed.”*

De schrijver dringt aan op het nemen van spoedige en krachtige maatregelen om de emigratie van Javanen naar Suriname te bevorderen. Verwaarloozing der cultures zou anders het noodzakelijk gevolg zijn van het gebrek aan arbeidskrachten, dat te vreezen is nu de contract-emigratie uit Britsch-Indië spoedig tot de geschiedenis zal behooren.

Ook voor de spoedige totstandkoming van de draadlooze verbinding met onze koloniën pleit *Mr. Schoch* met kracht.

* * *

De in een vorig nummer door ons aangekondigde lezing over den verkoop van koloniën door Baron *Van Asbeck*, oud-gouverneur van Suriname, heeft Vrijdagavond, 15 Maart, voor een talrijk gehoor plaats gevonden in de studenten sociëteit „Minerva” te Leiden, op uitnoodiging van de „Vereeniging voor Staatkunde.”

Wij stellen ons voor in een volgend nummer op de lezing terug te komen.

Hier willen wij slechts meedeelen dat *Prof. Krabbe*, bij de gedachtewisseling omtrent de vraag of een staat, als zij zich onmachtig gevoelt een kolonie tot ontwikkeling te brengen, deze mag verkoopen, zeide zich niet te kunnen voorstellen, dat een staat zich aldus een brevet van onbekwaamheid zou uitreiken. Hij zou nog een stap verder willen gaan: niet alleen verkoop is niet geoorloofd, doch ook afstand doen.

„Ons land heeft tot taak zijn kolonies tot geestelijke ontwikkeling te brengen, en wij moeten er prijs op stellen, dat de Nederlandsche beschaving gebracht wordt in andere hoeken der aarde”.

Na uitvoerige repliek van baron *Van Asbeck* werden de volgende vraagpunten in stemming gebracht: 1o. Is verkoop van koloniën geoorloofd? 2o. Zoo neen, kan een koloniale mogendheid recht daartoe ontleenen aan hare onmacht, in verband met schuld der bevolking aan achterlijke ontwikkeling?

Beide vragen werden bij meerderheid van stemmen in ontkennenden zin beantwoord.

* * *

Onder het opschrift: *„De nood aan den man”*, schrijft *„De West”* van 8 Januari o.m.:

Brood is door den minderen man niet meer te betalen. Rijst kost 20 à 22 cent per pond, meer dan het dubbele van vroeger. Cassavebrooden worden verkocht drie voor tien cent. Bananen en aardvruchten worden niet in voldoende hoeveelheden aangevoerd.

Men lijdt dus gebrek in Paramaribo, en velen maken van dezen treurigen toestand nog misbruik, om zich met bloedgeld te verrijken. Het gouvernement zal dus, nood gedwongen, wel moeten overgaan tot het vaststellen van maximum-prijzen. Wat rijst betreft, is daartoe reeds besloten. De prijs zal weldra bepaald worden op 16 cent per pond.

Een klein lichtstraaltje is, dat een expeditie, die onder leiding van den heer Sital Persad naar Saramacca is gezonden om padi op te koopen, veel succes heeft. Het blijkt nu, dat daar heel wat rijst zit, en door zijn takt weet de heer Sital de Britsch-Indiërs te bewegen om het grootste deel van hun padi aan het gouvernement te verkoopen voor den vastgestelden prijs van 14 cent per kilogram. Reeds zijn 800 zakken opgekocht, en men verwacht dat nog eenige duizenden zullen volgen, waarna de heer Sital zijn kruistocht (die ten doel heeft de bevolking van hongersnood te redden) zal voortzetten in Nickerie.

De meeste kleine bakkerijen zijn of worden deze week gesloten. De meelvoorraad in de kolonie bevindt zich in handen van drie bakkerijen. De vrees is uitgesproken, dat deze daarvan gebruik zullen maken, om het gewicht der brooden nog weer te verminderen. De aandacht van het gouvernement is op deze aangelegenheid gevestigd.

Het gouvernement tracht meel uit Argentinië te bestellen. Maar gezien den grooten afstand en het feit dat men daar een misoogst heeft gehad, verwachten wij daarvan niet veel.

* * *

Zaterdagavond heeft *Jhr. L. C. van Panhuys* voor de Nederl. Anthropologische Vereeniging in het Rijksmuseum voor Oudheden te Leiden een zeer belangrijke lezing gehouden over de invloeden die de rassen op elkaar uitoefenen, waargenomen aan de Marowijne. Een verslag van de voordracht geeft het avondblad van de N. R. Ct. van 18 Maart.

WAT DE INLANDER ZEGT.

„Gods werktuigen voor de S. I.” *Hasan Djajadi Ningrat* heeft onder dezen titel 21 November 1917 uit Serang het volgende in het *Bat. N.blad* doen plaatsen: „Van één mijner kennissen ontving ik het *Bat. N.blad* van 8 November, waarin als hoofdartikel: *„Gods werktuigen voor de S. I.”* voorkomt. (zie o.a. het *Kol. Wbl.* van 14 Februari j.l.), dat o.a. het volgende bevat: Het gevaar is nu afgewend — maar het loont de moeite nog even te luisteren naar een der woordvoerders, die het hielp bezweren. Het is *Hasan Djajadi Ningrat*, lid der Centrale S. I. voor West Java en, vergissen wij ons niet, broeder van den bekenden regent van Serang. Nadat in het orgaan der S. I., de *Oetoesan Hindia*, medegedeeld was, dat ook hij zou aftreden, zoo *Tjokroaminoto* heenging, schreef *Djajadi Ningrat* zelf: „Ik verzeker u, dat Tjokroaminoto niet aftreden kan dan door den wil van God”...... om vervolgens, na een herinnering aan de overwinning door *Ardjoeno* behaald in den *Brotoyoedo-krijg* als volgt te eindigen: „Weet mijne heeren, de zaak van de *S. I.* is niet een zaak van stervelingen; Wij S.I.-ers zijn, evenals alle schepselen, slechts werktuigen, wij worden door God aangewend voor de zaak van de *S. I.*

Mijn verbazing, alzoo *Hasan Djajadi Ningrat* — was niet gering, toen ik het bovenstaande las. Ik had voor den heer *Tjokroaminoto* slechts verzocht, om middels de *Oetoesan Hindia* bekend te maken, dat ik mij met het dagelijksch bestuur der Centrale S. I. solidair verklaarde, indien het voorstel van *„S. I. Semarang”* inzake de verwerping van de „Indië Weerbaar motie” door de algemeene vergadering mocht worden aangenomen. In de nietig-verklaring der bedoelde motie, waaraan ook ik, als lid van het bestuur der Centrale *S. I.* mede mijn instemming heb betuigd, ligt m.i. een votum van wantrouwen in het beleid van het huidige bestuur opgesloten. De eventueele goedkeuring van het Semarangsche voorstel zoude dan het logische gevolg van het aftreden van het bestuur en bloc moeten hebben. Aan mijn verzoek voldeed de heer *Tjokroaminoto* door in de *Oetoesan Hindia* van 9 October j.l. No. 90 een stuk, geteekend met de initialen T. D. op te nemen, waarin mijn solidairverklaring met het dagelijksch bestuur bekend werd gemaakt. Op dit stuk nu heeft de schrijver van *„Gods werktuigen voor de S. I.”* klaar-

blijkelijk zijne beschouwingen gebaseerd. Door het misverstaan van den tekst heeft hij echter uitingen van een ander ten onrechte aan mij toegeschreven. De passage in het *Oetoesan Hindia*-artikel, waarin van mijne bovenbedoelde verklaring melding wordt gemaakt, luidt onvertaald: Moefakat pada C. S. I.

> kabar jang kita terima dari lid Centrale S. I. di Djawa-Barat, toean Hasan-Djajadi Ningrat memberi tahoelah tentang kahendak locale S. I. Semarang dalam hal „Indië Weerbaar".
>
> Toean itoe melahirken kapoetoessan kahendaknja, bahwa djika Voorzitter dari Centrale S. I. toean O. S. Tjokroamminoto meletakkan djabattamja voorzitter Centraal, maka toean Hasan Djajadi Ningrat poen tida soeka akan mendjabat pakerdjaan lid bestuur C. S. I. poela, alias toeroet toeroen, dari perdoedoekamja bestuur C. S. I.
>
> Demikianlah toean itoe soeda toelis.

Den laatst aangehaalden zin, waarmede een afsluiting van het onmiddellijk daaraan voorafgaande te kennen wordt gegeven, heeft de schrijver van „*Gods werktuigen voor de S. I.*" nu ten onrechte doen slaan op hetgeen daarop volgt. Wat op dien zin volgt in evengenoemd artikel weergegeven na de inleidende woorden... schreef Hasan Djajadi Ningrat zelf......, is echter *niet* van mijn hand, doch geeft de inzichten van den schrijver van het entrefilet weer, dat met de initialen T. D. geteekend is. Een nadere bestrijding van de conclusie, door den schrijver van „*Gods werktuigen voor de S. I.*" uit de aangehaalde stukken van de *Oetoesan Hindia* getrokken, ligt buiten het bestek van dit schrijven. In haar beginsel en werkprogram heeft de S. I. zich ondubbelzinnig uitgesproken, zoodat volstaan kan worden met daarnaar te verwijzen.

De redactie van het Bataviaasch Nieuwsblad schreef het volgende *Naschrift:* „Wij plaatsen dit „Ingezonden stuk" met veel genoegen, omdat er uit blijkt, dat tenminste de heer *Hasan Djajadi Ningrat* niet meedoet aan de door ons gesignaleerde dwaasheid. Dat anderen voor die dwaasheid aansprakelijk zijn, verandert niet aan de zotsklap, die men in het eigen orgaan de S. I. opzet.

Eerste steenlegging. Den 26en November AoPo had de eerste steenlegging van het gebouw der *Kartinischool* te Batavia plaats. Des ochtends half tien reed Mevr. van Limburg Stirum met freule Von Schmidt auf Altenstadt en adjudant Bouwmeester naar de Kartinischool, waar het geheele bestuur en oud-bestuur aanwezig was, alsmede de assistent-resident en echtgenoote en de patih. Mevrouw Erdenink sprak Mevrouw Van Limburg Stirum toe en dankte haar voor de belangstelling. Mevrouw Van Stirum legde den eersten steen met een zilveren troffel en sprak daarbij belangstellende woorden. Een oirkonde, door haar geteekend, alsook door het Kartinibestuur en den architect van het werk, werd in een looden koker ingemetseld. *(Kaoem Moeda).*

Rijstcultuur-uitbreiding. Volgens de *Sinar Sumatra* beijvert de Regeering zich om de padikultuur in Djambi te bevorderen, ten bewijze waarvan o.a. een landbouwleeraar definitief te Moeara Boenga is geplaatst. Ook in Tapanoelie wordt nu deze kultuur aangemoedigd, terwijl in de Tobalanden daaraan uitbreiding wordt gegeven.

Sairoes Soelaimani. Deze vereeniging te *Simpang-tiga Perbaoengan*, staande onder bescherming van den *Sultan van Serdang* (Sumatra's Oostkust) hield een vergadering, waaraan ± 200 personen deelnamen, waaronder ook vrouwen en vele vertegenwoordigers van verschillende Inlandsche vereenigingen op de Oostkust van Sumatra. De president *Tengkoe Mohamad Djamil* gaf een uiteenzetting van het doel dezer vereeniging, zooals: oprichting van scholen, ook godsdienst- en landbouwscholen, ondersteunen van gebrekkige personen en kinderen. Mede is het doel der vereeniging, dat een deel van de Zakat, pitrah en de huwelijksgelden in het landschap Serdang in de kas van de vereeniging gestort zullen worden *(Sinar Sumatra).*

Milde Gift. De suikeronderneming *Klampok* te Djokdja schonk *f* 10.000 voor de technische school te Djokdja *(Sinar Djawa).*

Steeds meer Onderwijs. Volgens de *Pewarta Deli* heeft een groote tabaks-maatschappij plan opgevat om op enkele ondernemingen in Sumatra's Oostkust modelscholen op te richten naar het voorbeeld van die, welke op Java bestaan en zulks in overeenstemming met den Inspekteur van het Inlandsch Onderwijs.

Te Soekaboemi is aangekocht een stuk grond groot 48 bouws voor de aldaar op te richten Kultuurschool. Gerekend is op den bouw van *8* huizen voor de onderwijzers en het verdere personeel *(Darmo Kondo).*

Te Makasar zal komen een ambachtsschool en te Singkawang een H. I. school *(Darmo Kondo).*

Vrijwilligers-corps. Té Medan is opgericht een vrijwilligerscorps, waarvoor *vijf* Inlandsche vorsten hebben toegezegd *vijf* brigades van Inlanders elk van *100* man met karabijnen gewapend te zullen leveren. De brigade Europeanen zal gewapend worden met het geweer model 95. *(Pewarta Deli).*

In Japansche handen. De ondernemingen *Bandongwonolelo* met 5000 bouws, *Sakodjeng Kiloeng* met 5600 bouws en *Tegalombo* met 300 bouws in de afdeeling Sragen van de residentie Soerakarta zijn volgens de *Sinar Djawa* in Janpansche handen overgegaan, met de bedoeling er riet op te planten.

Pisang-export te Banjoewangi.

Voor aanzicht verpakloods.

1 A. Hunter, 2 Regent van Banjoewangi, 3 J. Dekema.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Het gaat in den laatsten tijd een fraai gangetje met de uitspattingen van diverse bloedverwanten der zelfbestuurders in *Midden-Java*, — alzoo de *Pewarta Soerabaja.* — Om ons nu maar eens tot het laatste jaar te bepalen: Eerst hadden wij te Solo de beide bloedverwanten van *Mangkoe Negoro*, een paar boeven, die geruimen tijd 'n soort *terreur* te Solo hebben uitgeoefend, tot men er ten slotte in slaagde voldoende materiaal bijeen te brengen om beiden te verbannen. Dan hadden wij te Djokdja den aangetrouwden neef van den Sultan, gearresteerd onder verdenking de leider te zijn van de jongste *affaire à la Köpenick* in het Slemansche. Thans te Solo het geval van *Pangeran Hadiningrat*, een broeder van den Soenan, onlangs gearresteerd als verdacht van in gemeenschap met anderen des nachts een Inlander te Solo een deel van diens geld te hebben afgeperst.

Gaan wij terug tot den feudalen tijd? Zoo vraagt schrijver. En wil men roof en afpersing weer monopoliseeren ten faveure der edellieden? Of heeft men ook hier alleen te doen met een oplevend initiatief, zeer appreciabel als bewijs van het algemeene *réveil?* Tegen Pangeran Hadi Ningrat bestaan zóó zware verdenkingen, dat hij zijn kansen op vrij-

spraak gerust kan afschrijven, ondanks zijn poging om zich door een *alibi* te redden.

Wat den Soenan betreft, deze toonde over de arrestatie van zijn gevaarlijken broeder een niet geringe voldoening, hij zeide: ,,Hang hem maar op!" Het is logisch, dat het èn voor den Soenan, èn voor de gelukkig groote meerderheid van fatsoenlijke en eerlijke bloedverwanten van den Vorst dit alles hoogst onaangenaam is. Onder die duizenden bloedverwanten, ook van reeds overleden zelfbestuurders, loopen echter allicht enkele misdadigers. Dit neemt niet weg, dat steeds meer de wenschelijkheid in het oog springt, hen in staat te stellen tot het verrichten van behoorlijken arbeid. Ons dunkt, dat met medewerking der zelfbesturen wel op eenig succes gerekend mag worden, zoo besluit de *Pewarta Soerabaja*.

Rechtspersoonlijkheid ingetrokken. De aan de vereeniging ,,*Sarekat Islam Pasir*" toegekende rechtspersoonlijkheid is ingetrokken. Het betrekkelijk Gouvernementsbesluit luidt volgens de *Perniagan* aldus:

Gelet, enz.

Overwegende, dat de na te noemen vereeniging misbruikt is voor het organiseeren van een opstand in het voormalig landschap Pasir en dat vele harer leden ook daadwerkelijk aan het verzet tegen het wettig gezag hebben deelgenomen; dat het mitsdien in het belang der openbare orde en rust wenschelijk is de aan die vereeniging verleende erkenning als rechtspersoon in te trekken;

De Raad van Nederlandsch-Indië gehoord.

Is goed gevonden en verstaan:

Ten eerste: In overeenstemming met den Raad van Nederlandsch-Indië, krachtens het bij art. 1 van het Koninklijk Besluit van 14 Mei 1913 No. 37 (Ind. Staatsblad no. 432) aan het Koninklijk Besluit van 28 Maart 1870 No. 2 (Ind. Staatsblad No. 63) toegevoegd art. 5*bis*, in te trekken de bij het besluit van 9 Februari 1915 No. 39 verleende erkenning van rechtspersoon van de vereeniging ,,Sarekat Islam Pasir" gevestigd te Tanah Grogot (Zuid- en Oosterafdeeling van Borneo).

Naar aanleiding van een en ander vraagt het blad: of andere S. I.-vereenigingen, die in Djambi bijv., nu maar rustig moeten blijven voortbestaan? Vergissen wij ons niet — alzoo de schrijver — dan is van den aanvang af, èn officieel èn herhaaldelijk, bekend gesteld, dat de S. I. in Djambi, om in den stijl te blijven, ,,misbruikt is" voor het organiseeren van den bekenden opstand, terwijl evenzeer onomstootelijk vaststaat, dat vele leden der S. I. in Djambi ,,ook daadwerkelijk aan het verzet tegen het wettig gezag hebben deelgenomen." Wellicht dat het antecedent Pasir de Regeering wat minder goed geloovig gemaakt heeft. Dat is reeds veel gewonnen.

Receptie.

De snikheete kamer.
Het slappe boord.
Het zoek geraakte knoopje.
De vijftig drukknoopen van je vrouw.
De vloek.
Je vrouws lichtgeraaktheid.
De druppel haarolie op je overhemd.
De ruzie.
De schimmel op je lakschoenen.
De gebroken veter.
De mot in je jas.
De broeiheete kamer.

De poeiering van je vrouw.
De verzoening......
Het wachten op het rijtuig.
De regen.
De lekkende kap.
De hollende paarden.
De angst van je vrouw.
De vergeten handschoenen.
De verwijten.
Angstwekkende terugtocht.
Het zoeken in het donkere huis.
De late aankomst.
De beleedigde snuit van je chef.
De koninklijke houding van de gastvrouw.
De beleefde snuit van je vrouw.
De ijzige stilte.
De lieve conversatie.
De speurende oogen der dames.
De keurende oogen der heeren.
Het ijswater.
De slechte sigaar.
De gruwelijke verveling.
De stiekeme laster.
Het oogentelegram met je vrouw.
Het liefelijke slaan van de klok.
Het enthousiaste afscheid.
De jaloezie om de auto van je collega.
Het shabby huurrijtuig.
De slechte stemming van je vrouw.
De thuiskomst.
Je luchtige pyama.
Je krant.
Je luie stoel.
Je lekkere sigaar.
Je bijdraaiende vrouw.
Je grinnikende herinnering.

Weltevreden. J. W. SANDERS.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

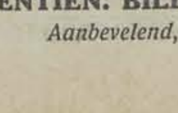
Japan—Siberië.

't Blijft een brandend vraagstuk. De mededeeling van den Chineeschen gezant te Tokio geeft dit inderdaad duidelijk weer: hij heeft zich nog niet kunnen vergewissen van 't besluit dat Japan ten aanzien van Siberië genomen heeft. Ook is uit de Amerikaansche berichten moeilijk op te maken hoe de Ver. St. tegenover deze kwestie staan, zij gunnen Duitschland evenmin als Japan toenemenden invloed in Russische richting. Frankrijk schijnt zich beslist uitgesproken te hebben voor 't ingrijpen van Japan. In Engeland bestaat die eensgezindheid niet, in 't Lagerhuis is evenzeer pro als contra gepleit. En Japan zelf beleeft, volgens de bladen, een ministrieele crisis, die de aandacht voorloopig van 't buitenlandsche beleid naar de binnenlandsche politiek heeft overgebracht.

China wil wel meevechten. De regeering heeft haar gezant opgedragen de Jap. regeering te melden dat China mee wil werken om 't Russ. vraagstuk op te lossen. De terugkomst van den Jap. gezant te Peking werd afgewacht om over bijzonderheden van gedachten te wisselen. Tevens werd echter te kennen gegeven, dat China momenteel niet veel militairen steun zou kunnen verleenen, de burgerkrijg tusschen de Noordelijken en de Zuidelijken bezorgt generaal Toean tsji joei groote moeilijkheden en bindt de beschikbare troepenmacht.

De Jap. regeering heeft aan den binnenlandschen krijg in China haar aandacht ook geschonken. De Jap. gezant zou, naar verzekerd wordt, de opdracht meebrengen om bemiddelend op te treden, om zoodoende voor den vrede in 't Oosten met 't Rijk van 't Midden zelf te beginnen, meent de een; om zoodoende China sterk te maken tegen Rusland, beweert de ander.

In Rusland staat men tegenover een Japansche in-

grijpen ook niet één van zin. Prins Koedatsjef, die nog als Russ. gezant te Peking erkend wordt, heeft een beroep op de regeering gedaan, waarin hij de tegenwoordige bestuurders van Rusl. als verraders brandmerkt en van de hulp der geallieerden de bevrijding van 't dreigend Duitsche imperialisme verwacht. Sedert Japan verzekerd heeft geen gebiedsuitbreiding te beoogen, zouden duizenden Russen, waaronder tal van voormalige officieren, maar op een optreden van Japan wachten om zich bij het oprukkende leger te voegen. Andere geruchten daarentegen verzekeren dat de Russen bij de keuze tusschen Duitschland en Japan nog eerder tot 't eerste dan tot 't laatste rijk overhellen. Zij hadden van de Duitsche verdere inmenging meer een blijvende economische bemoeienis dan een gebiedsuitbreiding verwacht, maar van Japan vreezen zij, de uitgesproken belangeloosheid ten spijt, wel degelijk 't inpalmen van gedeelten van Rusland in Oost-Azië.

Moorden op enkelen zijn veelal de voorloopers van de groote oorlogsmoorden. Zou dit ook 't geval kunnen zijn met den moord eerst op drie Japanners, waarbij nog 7 gewonden kwamen, gevolgd door het ombrengen van 150 Japanners te Blagowetstsjensk door de Bolzjewiki?

De Germaansche invloedssfeer.

't Bericht dat de D. troepenmacht onder generaal van Siegert tot Odessa doorgedrongen is wijst op een krachtig steunen van Duitschland om de macht der Bolzjewiki in Oekraine te breken. In de havens Odessa en Nikolajeff moet de rust hersteld worden en 't gezag van de regeering, die 't vredesverdrag met Duitschland gesloten heeft, hersteld en verzekerd worden. Ook in 't binnenland nemen de D. voorloopig de leiding op zich.

Dezelfde politieke tactiek wordt in Finland gevolgd.

Koerland heeft zich reeds als hertogelijk gebied bij de Duitsche politiek aangesloten, met keizer Wilhelm zelf als hertog. Is 't wel juist om van Koerland te spreken, in den zin van 't volk? Is 't niet alleen de partij die momenteel, bij den vredesnoodtoestand als de heerschende erkend wordt?

Er loopt nu van de Zwarte Zee in noordelijke strekking over de golf van Finland tot aan de grens van Noorwegen en aan de Noordelijke IJszee een onafgebroken gebied, dat Duitschland van 't nieuwe besnoeide Russische rijk scheidt, voor zoover de nieuwe rijken zich althans ten slotte niet of bij 't Duitsche- of 't Russische statenverbond zullen aansluiten. Van Zuid naar Noord zijn 't Oekraine met de vermelde havens aan de Zwarte zee; Polen aan wie 't bezit van een haven nog niet verzekerd is en dat in dit opzicht een tweede Zwitserland zou kunnen worden; Lithauen, Koerland, Livonië, Esthland (samen de Baltische provinciën genoemd), en Finland, die de Oostzee zoo geheel ten Oosten begrenzen. Petrograd zal over zee alleen bereikbaar zijn door de golf (die zich tusschen Finland en Esthland tot nabij de oude Czarenstad uitstrekt.

Slaagt Duitschland erin de goede verstandhouding met Roemenië te herstellen, dan geeft een blik op de kaart aan, dat, aangezien Bulgarije en Turkije reeds tot de vrienden behooren, weldra 't gebied van de Germaansche invloed zich verder onafgebroken ook zal uitstrekken langs geheel de Zwarte zee en tot aan Griekenland.

Terwijl de entente de D. Schutszgebiete in Afrika en in 't verre Oosten bezet houdt, vormt en verzekert Duitschland zich een nieuw Schutsgebied in Europa, vlak bij eigen huis.

N. Amerika—Canada.

Tusschen de Ver. Staten en Canada is een overeenkomst getroffen voor volkomen wederkeerigheid bij 't verleenen van haven-faciliteiten aan visschersvaartuigen. Canadeesche visschers kunnen hun visch verkoopen in Amerik. havens en omgekeerd. Dit wordt als een groot gemak en voordeel voor de visschers beschouwd, bovendien wordt er een nieuwe stap in gezien tot vereenzelving der buurgemeenschap dier twee groote N. Amerikaansche gebieden.

Tin in Amerika.

In de Ver. Staten begint zich een eigen tinnijverheid te ontwikkelen. Vóór den oorlog werd 't tin, dat voornamelijk in Groot Brittanië, Straits Settlements, met Singkep, Banka en Billiton, en Bolivia wordt gevonden, in Engeland, België en Duitschland verwerkt. Voor de verwerking van 't fijne tin uit 't erts van de Straits Settlements waren de Ver. St. geheel op Europa aangewezen. Niettegenstaande zij de grootste verbruikers waren verwerkten zij 't tin niet zelf. Thans schijnen Amerikaansche scheikundigen erin geslaagd te zijn uit 't Boliviaansche erts een nog fijner tinsoort te verkrijgen dan uit dat van de Straits vervaardigd werd. Te New York zou een fabriek zijn opgericht om dat erts te bewerken en men maakt zich zelfs de illusie niet alleen in de behoefte van Amerika te voorzien, maar zelfs nog fijn tin te kunnen uitvoeren.

Door dankbaarheid bezield.

De ministerraad te Caïro heeft besloten dat de regeering 3.500.000 p.st. zal bijdragen aan de oorlogskosten als bewijs van dankbaarheid jegens Groot Brittannië voor de bescherming van Egypte. En als Egypte nu eens weer Turksch wordt, hoe dan? De ministerraad is geen volksvertegenwoordiging, hoe denken anderen, b.v. de jong-Egyptische partij over die dankbaarheid?

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

In- en Uitvoer.

In No. 11 van dit weekblad een artikel over de thee (vervolg der beschouwingen over onze Indische cultures in 1917 en hare vooruitzichten in 1918). De theeoogst van Java bereikte in de laatste jaren het aanzienlijke cijfer van ruim 90.000.000 halve KG. droog product, hetgeen ca. 15 pCt. der wereldproductie vertegenwoordigt. Een zeer belangrijk gedeelte van deze hoeveelheid werd vóór en gedurende de eerste jaren van den oorlog naar Nederland verscheept, doch voor 1917 bepaalde de Entente ons rantsoen op 12.000.000 halve K.G.; dat door het gebrek aan scheepsruimte en het oponthoud dat onze schepen in vreemde havens ondervonden, ons „rantsoen" ver beneden dit cijfer is gebleven, behoeft niet in herinnering te worden gebracht. Gelukkig voor de planters en anderen, die bij de cultuur op Java betrokken zijn, dat Amerika thans grootendeels de voormalige Europeesche consumptie vervangt.

Journal of the Royal Asiatic Society.

In het Januari-Nr. van dit Londensche tijdschrift, wijdt Prof. Dr. J. Ph. Vogel een waardeerend artikel aan de nagedachtenis van Professor Kern († te Utrecht den 4en Juli 1917), wiens overlijden „deprives the world of one of its greatest Orientalists and the Royal Asiatic Society of the oldest of its Honorary Members." In een voor- en naschrift wijzen de HH. Fr. W. Thomas en C. O. Blagden eveneens op Prof. K.'s verdiensten voor de wetenschap.

Buiten. Geïllustreerd Weekblad.

No. 11 (van 16 Maart) bevat onder het opschrift „De gebouwen der O.-I. Compagnie" het eerste gedeelte eener beschrijving der huizen, welke de „Kamers" der O.-I. C. tot vergaderzaal enz. dienden. In een korte Inleiding geeft schrijver enkele bijzonderheden over de geschiedenis dier „Kamers" (Amsterdam, Middelburg, Rotterdam, Delft, Hoorn en Enkhuizen) en behandelt daarna de gebouwen te Enkhuizen, welke de herinnering aan de O.-I. C. levendig houden (of hielden, daar het voormalig O.-I. huis aan den Wierdijk in 1816 is verbrand). Illustraties verduidelijken den tekst.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

In de jongste afl. geeft Dr. L. Rutten het tweede verslag (loopende van 13 Aug.—11 Sept. 1917) van de geologische expeditie op het eiland Ceram (met kaarten). — Voorts onder de rubriek Mededeelingen het navolgende: Geen uitbarsting van den Lawoe in 1752, door E. H. B. Brascamp. — Het Encyclopaedisch Bureau, door L. van Vuuren. — Historische kartographie van den Ned. Indischen Archipel, door E. C. Abendanon (naschrift op een artikel in de vorige afl.) — Geologisch onderzoek en nuttige delfstoffen, door E.

Indisch Militair Tijdschrift.

Afl. 11 van jaarg. 1917 bevat o.a. de volgende artikelen: De zeeslag bij Jutland (slot), door J. Th. Furstner. — Het gebruik der artillerie bij de groote manoeuvres in 1916, door J. B. van der Poll. — De „rustperiode" van het eerste tijdperk van het oefeningsjaar, door X. — Eene marschoefening onder tropische weersgesteldheid, gehouden door de bezettingstroepen van Formosa. — Nog iets over marschsnelheid, door L. J. J. M Tabbers.

Oudheidkundige Dienst in Ned.-Indië.

Verschenen is het oudheidkundig verslag over het 2e kwartaal 1917 (uitgave van het Bat. Genootschap van K. en W.) Behalve belangrijke mededeelingen, vooral over opgravingen in het tjandi Panataran-terrein, bevat dit verslag o.a. een kort opstel van den heer P. V. van Stein Callenfels: Plaatsnamen in den Nagarakrtagama.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Nos. 1—4 van deel 109 van dit tijdschr. bevatten een verhandeling van Mr. J. S. Thieme over rechtsbedeeling in Solo (volgens schr. laat voornamelijk de regeling der civiele en administratieve rechtspraak te wenschen over) en een verhandeling van Mr. Idema, getiteld: Het burgerlijk bewijsrecht in het bijzonder inzake grondenrecht. — Voorts de gewone rubriek ,,Jurisprudentie.''

Tijdschrift voor Strafrecht.

In de jongste afl. schrijft Prof. Mr. C. van Vollenhoven een artikel over ,,Berechting van Landvoogden.'' Schr. noemt de zaak-zelf weliswaar onbelangrijk, doch nu de artt. 38 en 39 van het Regeeringsreglement zijn vernieuwd, welke handelen over bepaalde ambtsmisdrijven van den gouverneur-generaal, kunnen de z.i. duistere bepalingen op de berechting van landvoogden niet ongewijzigd blijven.

De Nederlandsch-Indische Wetboeken.

Bij J. M. Chs. Nijland te Soerabaya is verschenen eene nieuwe bewerking van ,,De Nederlandsch-Indische wetboeken, benevens de Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden en de belangrijkste in Ned.-Indië geldende wetten, algemeene verordeningen en besluiten, met verwijzing naar de op elk artikel betrekking hebbende Ned.-Indische, Nederlandsche en Fransche wetsbepalingen, uitgegeven door Mr. W. A. Engelbrecht.''

Deze nieuwe uitgave, bewerkt door den zoon, Mr. E. M. L. Engelbrecht te Soerabaya, is bijgewerkt tot April 1917; latere wijzigingen zullen door den uitgever afzonderlijk verkrijgbaar gesteld worden.

Koloniaal Tijdschrift.

De Maart-afl. wordt geopend met een redactioneele oproeping, getiteld ,,Meer licht'', gericht tot de ambtenaren B.B., naar aanleiding der verschijning van het ,,geheime'' rapport-Liefrinck. Daarna de volgende opstellen: Koloniale tariefpolitiek, door Dr. E. Moresco. — Stadsdessa's en art. 71 Reg. Regl., door H. H. de Cock. — Grepen uit de Vorstenlandsche historie van vroegere en latere jaren, door P. W. Jonquière. — Landsverordeningen van inlandsche vorsten op Bali, door H. T. D. (Bespreking van het onder dezen titel verschenen werk van den heer F. A. Liefrinck.) — Atjehsch bloed. Nja Oesoih, door H. T. D. — Ellis-eiland, door E. Schmülling. — B. B. geschiedenissen. Figuren en feiten. A. Pruys van der Hoeven, door G. de la Valette. — Voorts de vaste rubrieken: Verscheidenheden, door H. D. — Kroniek, door Tertius. — Persoverzicht (de inlandsche en Chineesche pers), door J. P. — Vreemde koloniën, door H. D.

Locale Belangen.

Afl. 11 van den 5en jaargang van het orgaan der Vereeniging voor Locale Belangen, bevat o.m.: De decentralisatie in 1918, door v. W. — Artikel 38 van de L. R O., door Joh. Suys. — De verkiezing voor den Volksraad en de aanbeveling van 't Binnenlandsch Bestuur, ingezonden door G. Scholten.— Decentraliana.

Oost-Indische cultures.

Van den nieuwen druk van ,,Dr. K. W. van Gorkom's Oost-Indische cultures, opnieuw uitgegeven onder redactie van Dr. H. C. Prinsen Geerligs'' (uitgave van J. H. de Bussy te Amsterdam), zijn zes afleveringen (26—31) gelijkertijd verschenen, waarmede het 2de deel compleet is.

In deze afl. worden behandeld de olieleverende gewassen (slot), door Dr. J. J. A. Wijs. — Sago, knol- en wortelgewassen en tweede gewassen, door J. J. Paerels. — Ooft- en groenteteelt, door H. J. Wigman Sr.

Mededeeling Dep. van den Landb. in Suriname.

Als mededeeling No. 12 van het Departement van den Landbouw in Suriname, is verschenen het resumé eener voordracht van Dr. G. Stahel te Paramaribo over de zeefvatenziekte (phloëmnecrose) van de Liberia-koffie in Suriname, vroeger genoemd: koffiewortelziekte.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 50: Bahau-Dajaks (vervolg), door N. (met portret van Oesoen, een hoofdpriesteres). — Makassar en zijn havenwerken, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis (met afb.) — De Volksraad van Nederlandsch-Indië, door M. Joustra. — De pelgrimstocht van ,,Sayed Ibrahim''. Oostersche vertelling door Maurits Wagenvoort. — Naar het Diëng plateau (met afb.)

De Banier.

Het Nr. van 7 Dec. Ao. Po. bevat een tweetal bijdragen op het gebied der zending, nl. van het eiland Nias, door den zendingsconsul Dr. baron van Boetzelaer van Dubbeldam en van de Sangi- en Talad-eilanden (ontleend aan de Ned. Zend. Bode). — Verder o.m. een artikel van ,,een Christen-militair'' over Indische kazernetoestanden (concubinaat, enz.)

Maleisch Woordenboek.

Bij G. B. van Goor te Gouda is verschenen een door Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel samengesteld ,,Maleisch woordenboek. Maleisch-Nederlandsch en Nederlandsch-Maleisch in de officieele Maleische spelling.

Blijkens het Voorbericht is het boek gemaakt voornamelijk ten dienste van het zich steeds uitbreidend onderwijs aan de verschillende Inlandsche scholen; ook daarom is de spelling in overeenstemming met die der nieuwe Maleische geschriften (zooals ze o.a. worden uitgegeven door de commissie voor de Inlandsche volkslectuur).

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

De Maart-afl. opent met de portretten van vier gekozen Indonesische leden van den Volksraad. — Zij bevat verder de volgende fraaie geïllustreerde artikelen: Nachtwaak op den Merbaboe (Infinitas), door W. van Bemmelen. — Over den cocospalm en zijn handelsproduct copra, door Dr. F. W. T. Hunger. — Over de waardeering der Leidsche Pradjnjaparamita, door H. F. E. Visser. — Een Bataksch ideaal van vrouwelijke schoonheid, door A. Lafeber Jr. — De vervaardiging van krissen (vervolg).

* * *

Ontleend aan verschillende bibliographieën, volgen hier eenige titels van bijdragen over Indië, welke nog niet in deze rubriek werden vermeld.

W. O. J. Nieuwenkamp naar onze Oost (met afb.) (Hollandsche Revue, 1917, afl. 12).

Djambi-vonnissen, door E. (De Nieuwe Amsterdammer van 2 Febr. 1918).

De Suikerhandel in 1917 en de vooruitzichten van Java-suiker (Economisch-Statistische Berichten. No. 111). — Suriname, door D. Fock (Id. No. 112).

Het Indische volkslied, door N. H. Wolff (De Kunst, 19 Jan. 1918).

Deli-assistenten, door E. (De Nieuwe Tijd, Febr. 1918).

Nogmaals art. 73 Regeeringsreglement van Ned.-Indië (Weekblad van het Recht, 25 Febr. 1918).

A few observations on Carib Numerals.— Development of ornament amongst the Bush-Negroes in Suriname. — Recent discoveries in Dutch-Guiana (alle bijdragen van Jhr. L. C. van Panhuys). (Proceedings of the XVIIIth International Congress of Americanists).

Is Java een Mohammedaansch land? door L. P. Groenewegen (Studiën 1918, blz. 50).

Canada, een afzetgebied voor Nederlandsche en Ned. Oost-Indische voortbrengselen, door W. P. Montijn. (Econom. Versl. jaarg. 1917—18, blz. 71).

Tinwinning op Billiton, door J. van den Broek (Jaarboek Mijnbouwk. Ver. Delft. 1916-17, blz. 195).

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van ,,Oost en West'', Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Exportblad, Indië, Ons Land, Ned.-Indië Oud en Nieuw.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte Verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Hulpleeraar in het Javaansch.

Voor personen, behoorende tot de inheemsche bevolking van Nederlandsch-Indië (bij voorkeur Javanen), bestaat gelegenheid om onder genot van eene jaarlijksche bezoldiging van *f* 3000.— aan de Rijksuniversiteit te Leiden tijdelijk en wel voor de eerste maal tot het einde van het academisch cursusjaar 1918—1919 te worden benoemd tot hulpleeraar in het Javaansch, ten einde onder toezicht van den betrokken hoogleeraar en volgens diens aanwijzingen te worden belast met werkzaamheden in het belang van het onderwijs in die taal aan studenten, die zich voorbereiden voor Landsbetrekkingen in Nederlandsch-Indië.

Zij, die voor eene zoodanige benoeming in aanmerking wenschen te komen, zullen zich vóór 1 April 1918 met een gezegeld verzoekschrift c.q. onder overlegging van de stukken, welke tot aanbeveling kunnen strekken, hebben te wenden tot den Minister van Koloniën.

Voor nadere inlichtingen kan men zich vervoegen tot het Hoofd der 5de Afdeeling bij het Departement van Koloniën.

Van de Redactie-Commissie:

EMIEL HULLEBROECK zal op *Vrijdag 22 Maart* in Diligentia, op herhaald verzoek, een POPULAIREN INDISCHEN AVOND geven met volledig programma.

De toegangsbewijzen voor dezen avond zullen zijn: zaal (middenvak) en 1e rij balcon *f* 1.—, zaal (zijvakken) *f*0.75. Balcon *f* 0.50, alles verhoogd met 10 pCt. sted. belasting.

Plaatsbespreking aan Diligentia.

Van de ,,Indologenvereeniging":

Op *23 Maart a.s.* stelt het Bestuur zich voor een BAL te geven in de groote zaal van den *Dierentuin*, 's avonds ten 6.30 uur. Introducties zijn à *f* 1.50 te verkrijgen bij de heeren:

X. Krügers, Maria Gondastr. 6. Leiden.
Th. Günther, Witte Singel 44a, Leiden.
H. J. de Groot Jr., Groot Hertoginnelaan 134, Den Haag, Secr. Bal-Commissie.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

LEZING met lichtbeelden voor de leden van de Afd. 's-Gravenhage van de Vereeniging ,,Oost en West'', met recht van introductie, op *Dinsdag 2 April a.s.* in de Oranje Societeit, Prins Hendrikplein, aanvang 8 uur n.m.

Spreker de heer F. KROON, 1e Luit. Inf. O.-I. leger, leeraar aan de K. M. A.

Onderwerp: **Kijkjes in de Wester Afdeeling van Borneo.**

Entréekaarten zijn vanaf Maandag 25 Maart tot en met Zaterdag 30 Maart verkrijgbaar bij den Secretaris, Laan van Meerdervoort 187, tusschen 10—12 en 2—4, uitgenomen Zaterdag van 2—4.

Deze kaarten kunnen ook schriftelijk worden aangevraagd.

Van de Afd. Utrecht en Omstreken:

Maandag, 11 Maart, trad voor bovengenoemde afdeeling als spreker op de heer Fred. Oudschans Dentz, uit 's-Gravenhage, met het onderwerp: ,,SURINAME, DE MEEST NEDERLANDSCHE KOLONIE''.

Tal van fraaie lichtbeelden, welwillend afgestaan door het Koloniaal Instituut, evenals de twee kaarten van Suriname, dezelfde, welke op de 2de Jaarbeurs aanwezig waren, verduidelijkten de boeiende lezing, die door de talrijke aanwezigen met de meeste aandacht en belangstelling werd gevolgd.

Gedurende de rustpoos werd het door spreker en zijn medewerker, den heer Jacobs, oud-hoofd van de Emmaschool te Paramaribo, saamgesteld album, ,,Onze West in Beeld en Woord'', evenals het schoolwerkje over West-Indië van den laatste, zeer bewonderd en door velen aangekocht.

De heer R. van Leent, voorzitter der afdeeling Utrecht, dankte aan het eind van den avond den spreker, niet alleen voor zijne belangrijke lezing over de landstreek, door het moederland te weinig gekend, maar tevens voor alles, wat de heer Oudschans Dentz als goed vaderlander voor Nederlandsch West-Indië, zoo rijk aan natuurschoon en voortbrengselen, in geschrift en met woord had gedaan.

J. J. LAGERS, Secretaris.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Handwerklessen.
- Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
- Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.80,**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent,** porto f 0.01; 50 ex. **f 2.—;**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás" te Curaçao. Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's). Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk). Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.